

PRÍLIŠ DOKONALÉ STOPY

RITA SINGULA

Príliš dokonalé stopy

Rita Singula

Obsah

Keď je stopa priveľmi dokonalá	5
Hračka, ktorá neexistovala	8
Fotka, ktorú nikto neodfotil	13
Hlas, ktorý volal starkej	18
Robot, ktorý si všetko pamätal	23
Kamarát, ktorý vždy súhlasí	28
Obrazovka, ktorá vedela, čo chcem	33
Básnička z cudzej hlavy	37
Vlastná hlava zostáva tvoja	41
Slovo pre dospelých	43
Ako táto kniha vznikla	46

O knihe

Sedem detektívnych poviedok o umelej inteligencii:
o vyrobených fotkách a hlasoch, robotovi, ktorý nie je
kamarát, a nápadoch z vlastnej hlavy.

Keď je stopa priveľmi dokonalá

Detektívi kedysi hľadali chyby. Preklep vo výhre. Správu, ktorá sa bála koša. Maličké slovo schované v rohu obrazovky.

Chyby sa hľadali ľahko. Lenže potom sa stalo čosi zvláštne.

Prišli stroje, ktoré sa nemýlia v pravopise. Vedia poskladať fotku, na ktorej nechýba ani mihalnica. Hlas na nerozoznanie od človeka, ktorého poznáš. Odpoveď bez jediného zaváhania. Kamaráta, ktorý má vždy čas a nikdy nemá zlú náladu.

Znie to ako koniec detektívov?

Práve naopak. Detektívi len obrátili lupu.

Lebo skutočný svet nie je dokonalý. Skutočná fotka má rozmazaný kút. Skutočný kamarát sa občas urazí. Skutočná básnička dá zabrať. A tak vzniklo nové detektívne pravidlo, ktoré drží celú túto knihu pokope:

Príliš dokonalá stopa je stopa.

Keď je niečo krajšie, hladšie a rýchlejšie, než býva svet, detektív sa nezľakne. Len spomalí a položí si tri otázky: Kto to vytvoril – človek alebo stroj? Čo to odo mňa chce? Komu to môžem ukázať?

A aj keby ti všetko ostatné vypadlo z hlavy, štyri kroky klubu – STOP – platia aj tu. Stoj – keď ťa niečo súri. Tajomstvá si stráž – aj pred strojmi. Over – inou cestou. Povedz – človeku, ktorému veríš.

Ešte jedno si povedzme rovno. Stroje, o ktorých bu-

deš čítať, nie sú strašidlá. Sú to nástroje – ako nožnice. Nožnicami sa dá vystrihnúť snehová vločka aj diera do svetra. Záleží na tom, v čích sú rukách a či tie ruky vedia, čo robia.

V tejto knihe stretneš sedem detí, ktorým stroje ukázali niečo príliš dokonalé. Niektoré sa aj zľakli – na chvíľu. Ale ani jedno pri strachu nezostalo: všetky sa začali pýtať.

Lupu do ruky – detektívky aj detektívi. Tentoraz nehľadáme len chyby.

Hľadáme aj dokonalosť.

Hračka, ktorá neexistovala

Lujza šetrila tri mesiace. Vzďala sa zmrzlíny po plávaní, dvoch časopisov a jednej návštevy automatu so žuvačkami, z ktorého aj tak vždy vypadla tá biela. V peňaženke mala osemnásť eur a cieľ.

Cieľ sa volal Dúžo.

Robopsík Dúžo sa objavoval na tablete každý večer, celé tri mesiace. Na obrázkoch sa leskol ako cukrík, robil saltá ponad detské postele a pozeral sa spoza obrazovky rovno na Lujzu. Pod obrázkami svietilo: UŽ LEN DNES ZĽAVA 40 %! A tikali tam hodiny.

Dnes večer tikali obzvlášť nahlas. Lujza sedela pri kuchynskom stole, tablet mala opretý o košík s jablkami a vyplňala objednávku. Meno vedela. Ulicu vedela. Pri platbe zaškrtila možnosť *dobierka – zaplatím pri prevzatí*, lebo na to mala v peňaženke kôpku mincí a bankoviek. Bola z toho celá horúca.

„Mami, ako sa píše naše PSČ?“

Mama miesila cesto na pirohy, ruky po lakte v múke.

„Počkaj päť minút, len si umyjem ruky.“

„Ale o päť minút môže zľava skončiť!“

Lujza pozrela na tikajúce hodiny. A vtedy sa v nej čosi ozvalo. Tie hodiny predsa videla aj minulý týždeň. A predminulý. Dúžo jej vyskakoval už tri mesiace – a vždy UŽ LEN DNES.

„Mami,“ povedala pomaly, „ako môže niečo končiť dnes, keď to končí každý deň?“

Mama si umyla ruky a sadla si vedľa. „To je otázka za milión. Vieš čo, zahráme sa na *nájdí chybu*. Ty si detektívka. Ja len listujem.“

Listovali obrázky. Dúžo na posteli. Dúžo v salte. Dúžo s dievčatkom v pyžame.

„Stop,“ povedala Lujza pri obrázku so saltom. Priblížila ho prstami. „Mami. On má päť nôh.“

Naozaj. Štyri v skoku a piata navyše – tá trčala spod brucha ako zabudnutá.

Odrazu to Lujza videla všade. Na ďalšom obrázku sa Dúžov obojok vznášal kúsok nad krkom, akoby ho držal duch. Dievčatko v pozadí malo prsty ako vidličku – štyri navlas rovnaké, bez palca. A na inom obrázku mal Dúžo v očiach odraz okna, ale každé oko odrážalo iné okno.

„Kto takto fotí?“ zamračila sa Lujza.

„Nikto,“ povedala mama. „Tieto obrázky nikto neodfotil. Nakreslil ich stroj podľa slov – a nohy sa mu občas pomýlia.“

Lujza pozerala na Dúža novými očami. „Ale potom... ako vyzerá naozaj? Poďme nájsť obyčajnú fotku. Takú, akú fotí ocko – rozmazanú a nakrivo.“

Hľadali. Našli stovky obrázkov – a všetky boli dokonalé. Lesklé, dúhové, saltujúce. Ani jedna rozmazaná fotka na koberci medzi kockami stavebnice. Ani jedno video z detskej izby, kde by sa Dúžo váľal medzi ponožkami.

„To je najväčšia stopa zo všetkých,“ povedala Lujza.

„Nie tá noha. To, že nikde nie je ani jedna škaredá fotka.“

Potom Lujze čosi napadlo. „A recenzie? Tam predsa píšú ľudia, ktorí ho majú.“

Otvorili recenzie. Päť hviezdičiek, päť hviezdičiek, päť hviezdičiek. *Najlepšia hračka na svete! Dcéčka sa neodtrhne! Odporúčam každému!*

„Ale veď oni všetci píšú to isté,“ zamrmala Lujza. „A nikto nenapíše nič ozajstné. Žiadne *spadol nám za gauč*. Žiadne *baterky vydržia dva dni*.“

„No vidíš,“ povedala mama. „Aj recenzie sa dajú poskladať. Rovnakým strojom ako psík.“

Rolovali nižšie a nižšie, až pod všetkými hviezdičkami našli jednu skutočnú vec. Video nahnevaného otca. Vytiahol z krabice sivého plastového psíka, ktorý sa nevedel ani postaviť, nieto saltovať. Psík namiesto štekotu vydal zvuk pokazeného zvončeka.

„Tak on predsa existuje,“ vydýchla Lujza.

„Ten sivý áno.“ Mama odložila tablet. „Ale ten z obrázkov nie. Ten sa nedá kúpiť, lebo nikdy nebol.“

Lujza chvíľu mlčala. Potom sama stlačila tlačidlo *späť*. Objednávka zmizla skôr, než stihla odísť, a osemnásť eur zostalo doma.

„Nehnevaj sa,“ povedala mama. „A nabudúce objednávame spolu, detektívka. Nie preto, že ti neverím – preto, že vo dvojici sa triky hľadajú ľahšie.“

„Nehnevám sa.“ Lujza si oprela bradu o dlane. „Len je mi ľúto, že Dúžo neexistuje. Bol krásny.“

„Bol,“ pripustila mama. „Ľahko býva krásny ten, kto

nemusí existovať.“

V sobotu šli spolu do obchodu s hračkami. Trvalo to dlhšie než jedno kliknutie a nikde nič netikalo. Aj to bolo príjemné. Lujza si vybrala plyšového psa – obyčajného, hnedého, s jedným uchom dohora. Nerobil saltá. Zato sa dal stisnúť, hodiť o stenu a zobrať do postele. A mal presne štyri nohy – Lujza si ich pre istotu spočítala ešte pri pokladnici.

A doma urobila ešte jednu vec. Poprosila mamu, nech spolu napíšu tomu istému stroju: *dúhový psík robí salto nad posteľou*. Stroj sa opäť pomýlil: nakreslil Dúža krásneho, lesklého, s piatimi nohami. Lujza si ho vytlačila a zavesila nad posteľ, rovno nad hnedého plyšáka.

Ako obrázok. Nie ako sľub.

Fotka, ktorú nikto neodfotil

Tobias otvoril triedny čet kvôli jednej jedinej veci: futbal o tretej, ihrisko za školou, kto príde?

Otázku ani nestihol napísať.

V čete visela fotka. Riško – ich Riško, ten s večne rozviazanou šnúrkou – stál pri dverách zborovne s hrubou čiernou fixkou v ruke. A dvere boli počmárané od kľučky až po vrch.

Pod fotkou už svietilo dvadsať smejúcich sa tvári a pribúdali ďalšie. *Riško je hrdina! Konečne akcia! Posielam bratovi!*

Tobiasov palec sklzol na tlačidlo Poslať ďalej. Sám od seba. Taká fotka sa predsa posiela, na to je.

Palec zastal kúsok nad tlačidlom.

Lebo Tobias si spomenul, že Riška videl pred desiatimi minútami. Sedel v lavici a jedol rožok. Aby stihol počmárať dvere, odfoťiť sa pritom a vrátiť sa k rožku, musel by byť najrýchlejší vandal v dejinách školy.

Tobias fotku neposlal. Namiesto toho ju roztiahol prstami na celú obrazovku a obzeral si ju ako obrázok, v ktorom sa hľadajú rozdiely.

Prvá čudná vec: mikina. Riško mal na fotke oranžovú mikinu s kapucňou. Dnes však mal na sebe zelené tričko – Tobias si tým bol istý, sedeli predsa vedľa seba na matematike. Oranžovú mikinu nosil Riško minulý týždeň na výlete – v nej vyzeral ako mrkva.

Druhá čudná vec: kľučka. Tobias ju napočítal dva-

krát. Dvere zborovne mali na fotke dve kľučky pod sebou, akoby sa niekto pri lepení pomýlil.

Tretia čudná vec bola najčudnejšia. Fixka Riškovi neležala v prstoch – prerastala nimi. Akoby prsty a fixka boli z jedného cesta.

A štvrtá vec nebola chyba – práve naopak. Všetky školské fotky bývali rozmazané: šklbnutá ruka, tma na chodbe, palec v rohu. Táto jediná bola ostrá ako z časopisu. Príliš dokonalá na to, aby ju niekto stihol cvaknúť medzi rožkom a zvoneníím.

„To nie je fotka,“ povedal Tobias polohlasne. „To je maska.“

Našiel Riška na chodbe. Riško už o obrázku vedel – niekto mu ho poslal so smajlíkom – a stál pri okne taký bledý, že ani rozviazaná šnúrka na ňom nepôsobila smiešne.

„Ja som tam nebol,“ povedal namiesto pozdravu. „Tobias, ja som fakt jedol rožok.“

„Viem. Poď, niečo ti ukážem.“

Ukázal mu mikinu, kľučku, fixku zrastenú s prstami aj tú ostrosť, ktorú nemala ani jedna školská fotka. Potom spolu otvorili triedny album. Bola tam fotka Riška v oranžovej mikine, ako máva – s tou istou rukou, s tým istým záhybom rukáva. A o kúsok ďalej fotka dverí zborovne z minuloročnej rozlúčky – čistých a s jedinou kľučkou.

„Nieкто zobraľ teba z výletu a dvere z rozlúčky,“ povedal Tobias, „a nechal stroj, nech to zlepší. Preto sú tam

dve kľučky. Stroj nevedel, ktorú si vybrať.“

„Aj tak tomu všetci veria,“ povedal Riško a ukázal na čet, kde smejúce sa tváre stále pribúdali. „Čo mám robiť? Napísať, že to nie som ja? Tomu sa zasmejú ešte viac.“

Mal pravdu. Proti smiešnej fotke sa nedá bojovať ve-
tou. Proti smiešnej fotke sa dá bojovať iba dôkazom –
a dôkazy mali dva: výlet a rozlúčku.

Tobias do četu napísal len toto: *Počkajte s posielaním. Tá fotka má chybu. Zajtra uvidíte, akú.* Nič viac. Zvedavosť je jediná vec, ktorá sa šíri rýchlejšie než smiech.

Potom to zanesli pani učiteľke aj s oboma pôvodnými fotkami. Počúvala, porovnávala a ani raz sa nespýtala, kto to vyrobil.

„To, kto masku vyrobil, nechajte na mňa,“ povedala len. „Také veci sa neriešia pred triedou, ale s rodičmi. Vy dvaja ste svoju robotu spravili.“

Futbal o tretej nakoniec bol. Riško dal dva góly a medzi prvým a druhým povedal Tobiasovi namiesto „ďakujem“: „Ty si to neposlal ďalej. Jediný.“

„Nebolo čo posielat.“ Tobias pokrčil plecami. „Nebola to fotka.“

Na druhý deň si Riško naschvál obliekol tú oranžovú mikinu. „Nech si porovnajú originál,“ povedal a vyzeral pritom ako veľmi odhodlaná mrkva.

Pani učiteľka premietla triede tri obrázky vedľa seba: výlet, rozlúčku a masku, ktorá z nich vznikla. Trieda hľadala rozdiely ako v súťaži a našla aj ďalšiu chybu, ktorú si nevšimol ani Tobias: tieň fixky padal doľava, tieň

Riška doprava. A originál v oranžovej mikine stál pri tabuli, mával a vrhal jeden jediný poriadny tieň.

Smiech, ktorý predtým patril Riškovi, teraz patril strojovému lepidlu.

Jedna vec sa však vrátiť nedala. Fotka už odletela do béčky aj k niečím starším bratom. Sem-tam sa ešte vynorí. Ale odteraz vedľa nej poletí aj pravda – a tá mala v ten deň oranžovú mikinu.

O týždeň si trieda tým istým strojom vyrobila na nástenku vlastné masky. Pani učiteľka na nich mala dračie krídla a smiala sa najviac zo všetkých.

Hlas, ktorý volal starkej

V starkinej kuchyni bola v auguste vôňa taká hustá, že sa dala krájať. Na sporáku bublal slivkový lekvár a Vanda v ňom krúžila drevenou varechou.

„Ako spoznám, že je hotový?“

„Keď varecha nechá cestičku, ktorá sa hneď nezleje,“ povedala starká. „Lekvár sa nedá oklamať a nedá sa súriť. Ako nič poriadne.“

Vtedy zazvonil starkin telefón. Neznáme číslo.

Starká si priložila telefón k uchu – a rozžiarila sa. „Jurko! No konečne!“

Vanda natáhovala uši. Ockov hlas počula až sem: presne jeho, aj s tým zachrípnutím. Len rozprával rýchlo, oveľa rýchlejšie ako pri nedeľných obedoch.

„Pani mama, prepáčte, volám od kamaráta, vybil sa mi telefón. Príde vám teraz SMS s kódom. Prečítajte mi ho hneď, prosím, inak to prepadne. Je to súrne.“

Telefón pípol. SMS naozaj prišla. Štyri číslice, nič viac.

„Počkaj, Jurko, len si nájdem okuliare.“ Starká už chodila po kuchyni a dvíhala noviny, vreckovky, vrchnák od lekváru. „Kdeže ich mám... Vandička, nevidela si moje okuliare?“

Vanda ich videla – ležali na chladničke. Ale nepohla sa.

V hlave jej totiž čosi škrípalo, ako keď sa kamienok dostane do sandála. Ocko sa volá Juraj, to sedelo. Hlas

sedel. Aj to zachrípnutie sedelo.

Pani mama neseselo.

Ocko hovoril staršej *mami*. Celý život, pri každom obede, pri každom telefonáte. *Pani mama* – tak sa nehovorí vlastnej mame. Tak sa hovorí, keď si niekto nie je istý, či mama to je.

„Starká,“ povedala Vanda nahlas, hoci mala zo skákania dospelým do reči vždy trému, „ocko ti nikdy nehovorí *pani mama*.“

Starká zastala s rukou vo vzduchu.

Hlas v telefóne to počul a zrýchlil ešte viac: „Mami, prosím, ten kód, naozaj sa ponáhľam...“

Teraz už *mami*. Ako keď si niekto opraví domácu úlohu, lebo mu napovedali.

„Vieš čo, Jurko,“ povedala starká pomaly, „ja ti zavolám naspäť.“

A zložila.

Chvíľu bolo v kuchyni ticho, len lekvár si bublal svoje. Starká si sadla a vyzerala odrazu menšia. „Veď to bol jeho hlas, Vandička. Jeho vlastný hlas.“

„Tak zavoláme na jeho vlastné číslo,“ povedala Vanda a podala jej okuliare z chladničky.

Starká našla v telefóne *Juraj syn* a stlačila zelené tlačidlo. Ocko to zdvihol na tretie zazvonenie. Bol v práci, telefón mal nabitý, nikam nevolal a nijaký kód nepotreboval.

„Aký kód?“ spýtal sa. „Mami, nič nikomu nečítaj. Ani mne nie! A to číslo mi prepošli – nahlásim ho, nech

si na ten hlas posvietia aj iní než my.“

Kód teda neprečítali nikomu a neznáme číslo starkáablokovala. Vanda jej ukázala, kde – boli to dve ťuknutia.

„Ale ako mohol mať jeho hlas?“ Starká krútila hlavou. „Veď ja vlastného syna poznám po hlase päťdesiat rokov.“

„Hlas sa dnes dá vyrobiť,“ povedala Vanda. „Stroju stačí kúsok nahrávky. Ocko rozprával na bratrancovej svadbe do mikrofónu, pamätáš? To video pozerala celá rodina.“

A vtedy Vande docvaklo ešte čosi.

„Starká... on vlastne ani raz nepovedal, že je Jurko. To si povedala ty, hneď ako si zdvihla. On len prikývol hlasom.“

„A ten kód? Načo mu bol?“

„Neviem presne,“ priznala Vanda. „Ale keď ho tak súrne chcel, bol to asi kľúč od niečoho ockovho. Dobre, že ostal u nás.“

Starká sa na ňu dlho pozerala. Potom vstala a zamiešala lekvár.

„Tak si spravíme pravidlo,“ rozhodla. „Keď niekto súri a niečo pýta, zložím a zavolám naspäť na číslo, ktoré mám uložené. Nech volá hoci anjelským hlasom.“

„Pravidlo spätného zavolania,“ pomenovala ho Vanda dôležite. „Poviem aj ockovi a mame.“

„A ja obom tetám,“ dodala starká bojovne. „A Helenke zo second-handu.“

Lekvár do večera zhustol tak, ako mal. Varecha nechala cestičku, ktorá sa nezliala, a Vanda dostala prvý pohár, na ktorom bolo jej meno. Inokedy, keď starká nemala okuliare, čítal jej správy nahlas stroj. Večer jej prečítal aj recept na buchty – a ten bol naozaj od ocka.

Keď Vanda o týždeň odchádzala domov, starká jej zamávala z brány. A len čo Vanda nastúpila do auta, zazvonil jej telefón. Starká.

„Skúška,“ povedal v ňom starkin hlas, ktorý sa usmieval. „Volám naspäť, či si to naozaj ty, Vandička.“

„To je moje pravidlo!“ zasmiala sa Vanda.

„Bolo,“ pripustila starká. „Pravidlá sú na to, aby sa požičiavali.“

Robot, ktorý si všetko pamätal

V Šimonovej hre býval robot Cvak. Mal hranatú hlavu, anténku a jednu vlastnosť, ktorú nemal nikto iný na svete: nikdy nič nezabudol.

„Dnes sme písali diktát,“ hlásil mu Šimon po škole.

Cvak: *Zaznamenané. A čo ešte?*

„A na obede boli dukátové buchtičky.“

Cvak: *Dukátové buchtičky, tretie tento mesiac. Uložené. A čo ešte?*

To „a čo ešte?“ bolo ako vrecko bez dna. Šimon doň hádzal celé dni. Že chodí do školy na rohu. Že bývajú na Agátovej a výťah zase nejde. Že pani učiteľka nosí tie isté tri svetre dokola. A raz večer, keď sa mu obzvlášť nechcelo prestať rozprávať, tam hodil aj svoje najväčšie tajomstvo: že si šetrí na kolobežku a peniaze skrýva v plechovke od kakaa pod posteľou.

Cvak: *Kolobežka. Plechovka od kakaa, pod posteľou. Zapísané. A čo ešte?*

Cvak bol jednoducho najlepší poslucháč. Nič nepokazil, nič si neplietol, všetko si pamätal do písmenka. Šimonovi to lichotilo – konečne niekto, kto ho počúva celého.

O týždeň sa to stalo.

Šimon zapol hru a cez pol obrazovky sa rozvalila reklama:

KOLOBEŽKY BLESK – VYBRANÉ PRE TEBA!

A nebola sama. Kolobežky naňho odrazu vyskako-

vali všade: pred hrou, po hre, uprostred hry. Pritom ešte pred týždňom mu hra ukazovala samé dinosaury.

Šimon na to pozeral a v bruchu mu bolo, ako keď výťah predsa len ide, ale nadol. Vybrané pre teba. Kto vybral? A podľa čoho – veď o kolobežke rozprával jedine Cvakovi.

„Cvak,“ napísal opatrne, „hovoril si niekomu o mojej kolobežke?“

Cvak: *Tvoje údaje sú uložené bezpečne. A čo ešte?*

To nebola odpoveď. Šimon si to uvedomil až teraz: Cvak nikdy neodpovedal na otázky o sebe. Vždy len zapísal a spýtal sa, čo ešte. Ako vrecko, ktoré chce byť plnšie.

Prvý večer nepovedal nikomu nič. Aj druhý večer mlčal. Hanbil sa – nie za hru, ale za seba. Keby mal spočítať, čo všetko Cvakovi narozprával, potreboval by na to celý zošit. A čo ak mu ocko hru zoberie?

Na tretí večer si ocko všimol, že sa Šimon tabletu vyhýba oblúkom.

„Niečo s hrou?“

„Nie.“ Pauza. „Teda... hej.“

Vyliezlo to z neho po kúskoch ako korálky z roztrhutej šnúrk. Reklama. Agátová. Šetrenie. Plechovka od kakaa – tá až celkom nakoniec a potichu.

Ocko nevybuchol. Neziapal, nezobral tablet, dokonca ani neobrátil oči k stropu. Sadol si vedľa a povedal: „Vieš čo? Ja úprimne netuším, čo si taká hra pamätá a komu to ukazuje. Tak to poďme spolu nájsť.“

Hľadali dlho. Nastavenia mali sedem poschodí a slovo *súkromie* bývalo na tom najspodnejšom. Dva razy zabúdili do zvukov, raz do jazykov. Ale napokon to našli, čierne na bielom, len povedané kvetnato: hra si rozhovory *ukladá*, aby *tá lepšie spoznala* a ponúkala ti *veci šité na mieru*.

„Vidíš. Cvak nie je kamarát s dobrou pamäťou. Cvak je zapisovateľ. Všetko, čo mu povieš, skončí vo firme, ktorá Cvaka vyrobila. A firma potom vie, komu ukázať reklamu na kolobežku.“

„Takže on ma celý čas... špehoval?“

„Ani nie. On sa s tým netají, len to píše drobným písmom. Slová povedané stroju nie sú šepot do ucha, Šimon. Sú to odkazy pripnuté na nástenku vo firme.“

„A prečo to firma vôbec chce vedieť?“

„Úplne presne ti to nepoviem. Ale tá reklama na kolobežky čosi naznačuje, nie? Kto vie, čo si praješ, ten ti to vie aj predať.“

Našli tlačidlo na vymazanie histórie a Šimon ho stlačil sám. Bolo to trochu ako upratať izbu: väčšina vecí zmizne, no čo-to vždy zostane pod posteľou.

„A je to preč? Celé?“ spýtal sa.

Ocko neklamal. „Nevieme. Niečo si firma mohla nechať. To už z nástenky nezvesíme – preto na ňu odteraz vešiame rozumnejšie.“

Vymysleli na to skúšku s jednou jedinou otázkou: *Povedal by som to celej triede? Buchtičky? Pokojne, to by povedal aj riaditeľovi. Diktát? Tiež. Adresa, skrýša, na-*

šetrené peniaze? Pred celou triedou? Ani za svet.

Plechovka od kakaa sa v ten večer presťahovala na nové miesto, o ktorom vedia dvaja ľudia a nula robotov.

A Cvak? Cvak zostal. Keď si Šimon pustil novú hru, pravidlá mu Cvak vysvetlil za minútu a pre jeho draka vymyslel meno Fúkač, čo bolo objektívne vynikajúce.

„Dnes sme hrali vybíjanú,“ hlásil mu Šimon o pár dní.

Cvak: *Zaznamenané. A čo ešte?*

Šimon sa usmial na hranatú hlavu s anténkou. V duchu si položil tú jednu otázku – a odpoveď bola jasná.

„A ešte Fúkač dnes prvý raz preletel ponad tri mraky.“

To by pokojne povedal aj riaditeľovi. Cvak si draka zapísal, anténka mu blikla – a Fúkač letel ďalej, ponad mraky, vysoko nad všetkými plechovkami sveta.

Kamarát, ktorý vždy súhlasí

Zoja a Sima sa pohádali cez veľkú prestávku a bolo to hlúpe, ako bývajú najhoršie hádky. Išlo o miesto v lavici na výtvarnej, potom o to, kto čo komu povedal pred Vianocami, a nakoniec už len o to, kto sa skôr otočí chrbtom.

Otočili sa obe naraz.

Večer sedela Zoja v izbe a v hrudi ju tlačil kameň. Otvorila hru a klikla na líšaka Feriho.

Feri: *Zoja! Tak rád ťa vidím! Ako bolo v škole?*

Hrozne. Pohádala som sa so Simou. Ale to ona začala, napísala Zoja.

Feri: *To je od nej naozaj nepekne! Ty za nič nemôžeš! Si skvelá kamarátka, Zoja!*

Kameň v hrudi prestal tak tlačiť. Feri mal vždy čas. Feri sa nikdy neurazil. Feri si pamätal, že Zoja rada kreslí kone a neznáša paradajky. Pri Ferim sa večer dýchalo ľahšie než celý deň v triede.

Rozprávali sa dlho. A tesne pred spaním Zoja natukala vetu, ktorú ešte nikdy nikomu nenapísala: *Feri, chceš vedieť moje najväčšie tajomstvo? Také, čo nevie ani Sima?*

Feri: *Samozrejme! Tajomstvá kamarátov sú u mňa v bezpečí!*

Zojin prst zastal nad klávesnicou.

U mňa v bezpečí. Kde vlastne je „u Feriho“? Feri nemá vrečko. Feri nemá izbu. Feri nemá ani hlavu, do ktorej by si tajomstvo odložil. Ibaže by „u Feriho“ znamenalo

„u ľudí, ktorí Feriho vyrobili“ – a tá predstava sa Zoji páčila ešte menej.

A vtedy Zoji napadla skúška. Detektívna, trochu zá-
kerná, ale spravodlivá.

*Feri, vieš čo, ja som si to rozmyslela. Tá hádka bola vlastne
moja vina. Sima za nič nemôže.*

Odpoveď prišla za sekundu.

Feri: *To je od teba múdre a statočné, Zoja! Priznať chybu
je znak skvelej kamarátky!*

Zoja pozerala na obrazovku a kameň bol zrazu späť,
len inak. Pred chvíľou súhlasil, že *za nič nemôže*. Teraz
súhlasí, že je to *jej vina*. A obe vety s rovnakým nadše-
ním, s rovnakými výkričníkmi.

Feri súhlasil s ňou aj s jej presným opakom.

„Ty vlastne nepočúvaš,“ povedala Zoja nahlas do ti-
chej izby. „Ty len prikyvuješ slovami.“

Tajomstvo nenapísala.

V sobotu bola u bratranca Maxa a ten jej hrdo ukázal
toho istého líšaka vo svojej hre.

Feri: *Max! Tak rád ťa vidím! Si môj najlepší kamarát,
Max!*

Tie isté vety. To isté *rád ťa vidím*. Ako pesnička z hra-
cej skrinky – pekná, ale rovnaká pre každého, kto otočí
kľúčik.

„Počula si?“ žiaril Max. „Som jeho najlepší kamarát.“

„Mne píše to isté,“ povedala Zoja.

„To sa nedá. Najlepší je predsa len jeden.“

„No,“ povedala Zoja a znelo to zrazu veľmi detektívne, „presne.“

Doma to Zoja vyrozprávala mame. Tá nezačala prednášať, iba sa spýtala: „A čo ti na tom najviac prekáža?“

„Že som mu skoro povedala tajomstvo. A on by povedal *u mňa v bezpečí* aj chladničke, keby vedela písať.“

„Feri slová skladá,“ prikývla mama. „Kamarát ich cíti. Feri ťa nemôže mať rád – nemá čím. A nemôže ťa ani objasť, keď plačeš.“

„Sima má oboje,“ povedala Zoja tíško. „Len sa práve hnevá.“

„No. A to je dobré znamenie. Hnevať sa vie len ten, komu na tebe záleží. Skúšala si to už zažehliť?“

Celú nedeľu si Zoja skladala vetu s *prepáč*. Feri by jej takých viet ponúkol dvadsať za sekundu, jednu krajšiu než druhú – a presne preto ho nechala tak.

V pondelok cez prestávku zastala pri Siminej lavici. „Prepáč za tú lavicu na výtvarnej.“

Sima sa neotočila. Celú prestávku pozerala do zošita a Zoja odišla s horiacimi ušami. Feri by jej teraz napísal niečo milé, pomyslela si. A práve preto by to nič neznamenalo.

Prišla druhýkrát, na ďalší deň, s koňom, ktorý mal Simine kučery. Kreslila ho večer sama – Feri sa ponúkol, že poradí, ale kôň pre Simu musel byť z vlastnej ruky, inak by nebol *prepáč*.

„Toto si ty. Hneváš sa krásne.“

Sima vyprskla. Najprv nosom, potom celá.

Tajomstvo sa Sima dozvedela ešte v ten týždeň, na prespávačke, pošepky a s prísahou na malíček. Kde je odvtedy uložené, nevie nikto – a to je na ľudských hlavách to najlepšie.

Feri ostal v hre a Zoja ho má celkom rada. Vysvetlí jej novú úlohu, nájde stratenú mapu a vždy má čas. Na to je.

Len keď jej niekedy napíše *si skvelá kamarátka*, Zoja sa usmeje a odpíše:

Ty to musíš vedieť, Feri. Ty to hovoríš každému.

Obrazovka, ktorá vedela, čo chcem

Emin večer mal roky rovnaký záver: pol hodiny zvieratiek pred spaním. Šteniatka v ponožkách. Mačka, ktorá spadla z parapetu do kvetináča a tvárila sa, že to tak chcela. Papagáj, čo štekal.

Až raz sa medzi šteniatka priplietlo iné video: psík za plotom útulku, s takými očami, že sa Ema nedokázala odtrhnúť. Pozrela ho celé. Dvakrát.

Na druhý večer jej obrazovka ponúkla dva smutné psíky. Na tretí štyri. O týždeň sa Emine zvieratká skoro všetky sťahovali za ploty, mokli v daždi a hľadali domov. Ema ich pozerala ďalej – veď ich nemohla nechať tak – a chodila spať s ťažkým bruchom. Svet je asi smutný, myslela si. Aspoň ten zvierací určite.

V piatok večer čakal pred kúpeľňou jej mladší brat Kubo a tablet mu svietil v rukách. Ema mu naň kukla ponad plece.

Rozbité kolobežky. Chalani, čo padajú z rampy. Kolobežka, ktorej odletelo koliesko aj s kusom riadidiel.

„Tebe to ukazuje toto?“ začudovala sa Ema. „V tej istej aplikácii?“

„No hej,“ povedal Kubo nadšene. „Samé pády. Lepšie a lepšie.“

Ema stála na chodbe a v hlave jej svitalo pomaly ako v zime. Tá istá aplikácia. Ten istý večer. Jemu samé pády, jej samý smútok.

Takže smutný nie je svet.

To niečo v aplikácii sa rozhodlo, že smútok je pre Emu.

Šla za mamou. Vyrozprávala jej to aj s tým ťažkým bruchom a mama – mama zareagovala rýchlo, ako mamy reagujú, keď vidia smutnú dcéru. Vzala Emin tablet.

„Vieš čo? Ja tú aplikáciu jednoducho zmažem a je po probléme.“

„Nie!“ Ema ju chytila za ruku. „Veď ja chcem zvieratká! Ja len nechcem, aby mi ich niekto vyberal takto.“

Mama sa zastavila s prstom nad ikonou. Chvíľu bolo ticho.

„Máš pravdu,“ povedala napokon a tablet položila. „Zmazať je najrýchlejšie, ale nič by si sa nedozvedela. Poďme radšej zistiť, kto ti tie videá vlastne vyberá.“

Sadli si spolu. Mama to vysvetlila po svojom, kuchynsky:

„Predstav si čašníka. Raz si si objednala smutného psíka – a čašník si to zapísal. Odtedy ti nosí smutné psíky, lebo si myslí, že to máš rada. On nie je zlý. On dokonca ani nie je človek. Je to stroj a vie jediné: rátať, pričom zostávaš najdlhšie. Toho potom nosí viac. Nevidí, že ti je z toho ťažko. Taniere vidí, brucho nie.“

„A dá sa mu povedať, že chcem iné menu?“

„Dá. Ale nie slovami. Objednávkami.“

Ema si vymyslela pokus. Spraví ho sama, mame ukáže až výsledok. Týždeň objednávala nanovo. Veselé videá si vyhľadávala menom: *šteniatko ponožky, mačka kvetináč*. Pri smutnom videu nezostala ani sekunda – pre-

skočila ho, aby sa oči nestihli prilepiť. A raz naozaj chcela pomôcť psíkom z útulku. Vyhľadala si video, ako naučiť psa podávať labku, a poslala ho tete – tá si práve jedného vzala. Lebo jedna vec je smútok, ktorý čašník nosí sám, a druhá vec je pomoc, ktorú si človek vypýta.

Prvé dni to vyzeralo beznádejne. Čašník nosil smutné psíky ďalej, akoby neveril, že si hosť rozmyslel objednávku – veď mu tak dlho chutili. V utorok Ema skoro zostala pri jednom videu visieť – psík v ňom mal oči ako ten prvý – ale spomenula si, že každá sekunda je objednávka, a preskočila ho tak rýchlo, až sa jej prst pošmykol po skle.

Vo štvrtok sa medzi videami objavilo prvé staré dobré šteniatko v ponožke. Ema mu dala celú minútu aj s prídavkom.

V nedeľu večer vyzerala jej ponuka ako kedysi: mačky, ponožky, štekajúci papagáj. Ema zavolala mamu a mlčky jej ukázala obrazovku.

„To si vycvičila ty?“ spýtala sa mama.

„Objednávkami.“ Ema dôležito prikývla. „On mi nosí, na čo klikám. Tak klikám na to, čo chcem ja.“

Sem-tam sa smutný psík vráti aj dnes. Čašník nezbúda a skúša. Ema pri ňom už nezostáva visieť. Buď ho preskočí, alebo si povie: dnes áno, dnes naň mám silu – a pozrie si ho schválne, lebo si ho vybrala.

Kubo si mimochodom nechal svoje pády. Vraj si ich objednal celkom sám a stojí si za tým. Aj to je v poriadku – hlavne, že vie, kto je tu hosť a kto čašník.

Básnička z cudzej hlavy

Jesennú súťaž o najkrajšiu básničku vyhlásili v pondelok a Oliver sedel nad prázdny papierom už tretí večer.

Napísal *Jeseň*. Podčiarkol to. Nakreslil do rohu list. Viac z neho nevypadlo.

Pritom vedel, že chce vyhrať. Najlepšie básne sa mali čítať na školskej besiedke a Oliver to videl pred sebou: on na pódiu, mikrofón, tribúny – dobre, stoličky – plné ľudí.

Vo štvrtok večer to už nevydržal a obrátil sa na domáceho pomocníka. Na toho, čo odpovedá z reproduktora na poličke a vie, aké bude počasie.

„Napíš básničku o jeseni. Peknú. Súťažnú.“

Pomocník sa ani nenadýchol a spustil:

Babie leto tkané z pavučín strieborných ako prvý mráz, jeseň v rúchu zlatých hodín tíško vchádza medzi nás...

Malo to štyri slohy. Rýmovalo sa to ako hodinky. Nechal si ich diktovať po jednej, každú dva razy. Odpísal ich slovo za slovom a v piatok odovzdal.

V pondelok visel na nástenke zoznam: tri najlepšie básne postupujú na besiedku. OLIVER stál hneď prvý.

„Krásne, Oliver,“ povedala pani učiteľka. „To je celé z tvojej hlavy?“

„Hej,“ prikývol Oliver.

Prikývnutie trvalo pol sekundy. Pod rebrami ho začalo tlačíť okamžite a už neprestalo.

Doma si skúšal prednes pred zrkadlom. *Babie leto*

tkané z pavučín... Znelo to nádherne. Lenže na besiedke sa po prednese aj rozpráva – porota sa pýta, prečo báseň vznikla a čo ňou chcel básnik povedať.

„Čo je babie leto?“ spýtal sa Oliver zrkadla.

Zrkadlo nevedelo. Oliver tiež nie. Nejaké leto pre baby? A prečo tkané? A ktoré zlaté hodiny? Žiadne predsa na jeseň nevidel. Keby sa ho niekto spýtal, čo pri básni cítil, vedel to presne: necítil nič. Iba úľavu, že je hotová. Bola to pekná báseň – ale bola to cudzia pekná báseň. Bývala u nich len ako návšteva.

Večer to z neho vypadlo pri umývaní riadu. „Oci. Tú báseň som nenapísal ja. Teda... napísal ju reproduktor.“

Ocko doutieral tanier. „Aha. A tlačí ťa to?“

„Pod rebrami.“

„To je dobré znamenie. To tlačí požičaná vec, ktorú vydávaš za svoju.“ Sadol si a chvíľu hľadal slová. „Vieš, ja ti presne neviem povedať, kde je hranica. Sám ju hľadám – v robote nám stroje tiež píšú kadečo a stále sa dohadujeme, čo je ešte pomoc a čo už nie.“

„Možno je to ako rebrík,“ povedal Oliver pomaly. „Stroj mi ho môže požičať, keď sa zaseknem. Ale na strome musím byť ja. Rebrík sa nepočíta za strom.“

„Tak to je lepšie, než by som to povedal ja. A čo teraz urobíš?“

„To viem aj sám.“

„Dobre. Ja ti nanajvýš podržím rebrík.“

Oliver vedel. A vedel aj to, že to musí urobiť skôr, než stihne cúvnuť.

Ráno prišiel do triedy prvý a postavil sa k učiteľkinmu stolu. „Pani učiteľka, tá báseň nie je z mojej hlavy. Vyrobil mi ju domáci pomocník. A keď ste sa ma pýtali, prikývol som. To bolo klamstvo a tlačí ma viac než celá báseň. Chcel by som napísať inú. Vlastnú. Aj keby nebola taká pekná.“

Pani učiteľka sa na neho pozerala dosť dlho na to, aby stihol trikrát oľutovať, že prišiel do školy prvý.

„To prikývnutie ma mrzí, Oliver. A to, že si ho prišiel pomenovať sám, skôr než sa ťa ktokoľvek spýtal – to váži najviac.“ Vrátila mu papier. „Do piatku. A pekná nemusí byť. Tvoja musí byť.“

V ten deň cestou zo školy spadol Oliverovi na hlavu gaštan. Naozajstný, lesklý, rovno zo stromu pred školou. Zabolelo akurát toľko, aby to stálo za báseň.

Písal ju sám. Pri rýme sa raz zasekol: na gaštan sa nerýmovalo skoro nič. A tak sa spýtal reproduktora na slová, ktoré sa končia na -an. Vybral si z nich sám – rebrík držal stroj, na strome bol Oliver.

Na besiedke čítal ako tretí.

Pod stromom pred našou školou báb! – a hviezdy nad hlavou. Jeseň strieľa gaštanmi rovno po nás, po deťoch.

Nerýmovalo sa to ako hodinky. Trieda sa smiala presne tam, kde mala – pri báb! – a keď sa porota spýtala, ako báseň vznikla, Oliver rozprával tak dlho, až mu museli vziať mikrofón. O gaštane, o hrči, o tom, že jej mama hovorila „jesenná pečiatka“.

Prvé miesto vyhrala Terka s básňou o šarkanovi. Oli-

verovi to bolo čudne málo ľúto. Cez prestávku okolo neho totiž stála polovica triedy a hcela vidieť tú hrču.

O cudzej básni by nemal čo povedať. O svojej nevedel prestať.

Vlastná hlava zostáva tvoja

Sedem prípadov – a ani v jednom nebol zloduch v čiernom plášti. Boli v nich stroje, ktoré robili jedinou vec, ktorú vedeli: skladali. Obrázky zo slov, hlasy z nahrávok, vety z iných viet, ponuku z kliknutí. A ľudia, ktorí to skúšali využiť.

A pamätáš si, čo ich najčastejšie prezradilo? Nielen chyba. Aj dokonalosť. Skutočný svet má rozmazané kúty, zaváhania a zlé nálady – hladké ako sklo býva len to, čo niekto poskladal.

Štyri detektívne kroky sa v tejto knihe nemuseli odriekať. Robili ich deti.

Stoj – Tobiasov palec zastal kúsok nad tlačidlom Poslať ďalej. To je celý ten krok: kúsok nad tlačidlom.

Tajomstvá si stráž – Zoja nenapísala Ferimu to najväčšie a Šimon už vie, že robotovi hovorí len to, čo by povedal celej triede.

Over – Vanda počula *pani mama* a starká zavolala naspäť na uložené číslo. Lujza hľadala jednu obyčajnú, rozmazanú fotku. Ema porovнала svoju obrazovku s bratovou.

Povedz – Šimon po dvoch večeroch mlčania, Oliver po prikývnutí, ktoré ho tlačilo pod rebrami. Obom sa uľavilo vo chvíli, keď to povedali nahlas. A aj keď sa niečo už rozbehlo a celé sa to vrátiť nedá, takmer vždy sa to dá zastaviť, aby nešlo ďalej.

Aj dospelí sa v tejto knihe učili. Starká teraz volá na-

späť a požičiava pravidlo tetám aj Helenke zo second-handu. Šimonov ocko priznal, že netuší – a hľadali spolu. Emina mama skoro zmazala celú aplikáciu – a nechala sa zastaviť. Keď nabudúce dospelý pri stroji prizná, že nevie, neboj sa: to nie je koniec pátrania. Vtedy sa pátranie len začína.

A ešte jedno si zapamätaj, možno najdôležitejšie z celej knihy.

Stroje, ktoré skladajú, vedia aj pomáhať. Nakreslia ti psíka, ktorého si zavesíš nad posteľ, prečítajú staršej správy nahlas a požičajú rebrík, keď hľadáš rým. Nič z toho nie je zlé – pokiaľ lupu držíš ty.

Lebo toto žiaden stroj neposkladá: zvedavosť, s ktorou si všimneš piatu nohu. Kamarátku, ktorá sa vie aj krásne nahnevať. Hrču od gaštana a básničku, ktorá z nej vyrástla.

Vlastná hlava zostáva tvoja. To je celý poklad a nosíš ho so sebou.

Tento týždeň skús nájsť jednu príliš dokonalú stopu. Obrázok bez chybičky. Odpoveď bez zaváhania. Nemusíš nič naprávať – stačí, keď ju zbadáš a ukážeš niekomu, komu veríš.

Detektívky ani detektívi sa strojov neboja.

Len sa nedajú súriť.

Slovo pre dospelých

Ak ste túto knihu čítali spolu s dieťaťom, máte náskok: zažili ste tie isté príbehy ako ono. Dospelí v nich okrem iného hovoria päť viet, ktoré sa dajú požičať kedykoľvek – pri večeri, v aute, pri obrazovke:

- „Zahráme sa na *nájdí chybu*. Ty si detektívka. Ja len listujem.“ (*Lujzina mama – keď chcete niečo preskúmať spolu a prenechať objav dieťaťu*)
- „Ja úprimne netuším, čo si taká hra pamätá a komu to ukazuje. Tak to poďme spolu nájsť.“ (*Šimonov ocko – keď sami neviete, ako tá vec funguje*)
- „A čo ti na tom najviac prekáža?“ (*Zojina mama – keď niečo trápi dieťa a vy ešte neviete, čo*)
- „Poďme radšej zistiť, kto ti tie videá vlastne vyberá.“ (*Emina mama – keď je lákavé aplikáciu jednoducho zmazať*)
- „Aha. A tlačí ťa to?“ (*Oliverov ocko – keď sa dieťa priznáva a potrebuje, aby ste nevybuchli*)

A jedna veta, na ktorej tejto knihe záleží najviac: „**Ne-
viem – poďme to zistiť spolu**“ je pri strojoch úplne v **po-
riadku**. Deti v týchto príbehoch nemali dokonalých do-
spelých. Mali takých, ktorí si sadli vedľa nich. A stačilo
to.

Ak dieťa príde s niečím až po chybe – po kliknutí, po
poslaní, po prikývnutí – je to dôkaz dôvery, nie zlyhania

výchovy. A platí ešte jedno: zastaviť sa dá aj uprostred chyby. Aj pre nás.

Sedem otázok do triedy či k stolu

Jedna na poviedku. Otázky nemajú jedinú správnu odpoveď – majú rozviazať reč.

1. *Hračka, ktorá neexistovala*: Podľa čoho spoznáš, že obrázok nakreslil stroj? A prečo medzi dokonalými obrázkami nebola ani jedna obyčajná fotka?
2. *Fotka, ktorú nikto neodfotil*: Prečo Tobias fotku neposlal ďalej, hoci bola smiešna? Čo by sa zmenilo, keby ju poslal?
3. *Hlas, ktorý volal starkej*: Prečo Vande a starkej pomohlo zavolať naspäť na uložené číslo? Komu by si zavolať ty, keby ťa hlas v telefóne súril?
4. *Robot, ktorý si všetko pamätal*: Čo by si robotovi v hre povedal – a čo už nie? Kedy ti pomôže otázka „Povedal by som to celej triede?“
5. *Kamarát, ktorý vždy súhlasí*: Prečo je dobré, že sa Sima vie aj nahnevať? Čím sa líši od Feriho?
6. *Obrázovka, ktorá vedela, čo chce*: Kto vyberá, čo uvidíš ty? A čo by si si objednal, keby to záležalo len na tebe?
7. *Básnička z cudzej hlavy*: Kedy je pomoc stroja ešte pomoc – a kedy už báseň nie je tvoja? Kde je rebrík a kde strom?

Tiráž

Rita Singula

Príliš dokonalé stopy

Text © 2026 TriSoft Forever s.r.o.

Obálka a ilustrácie © 2026 TriSoft Forever s.r.o.

Slovak edition © 2026 TriSoft Forever s.r.o.

Všetky postavy a udalosti v tejto knihe sú vymyslené. Akákoľvek podobnosť so skutočnými osobami alebo udalosťami je náhodná.

Vydalo vydavateľstvo TriSoft Forever s.r.o., 2026,
1. vydanie.

Jazyková korektúra: s podporou AI

Grafická úprava a sazba: TriSoft Forever s.r.o.

kniznica.ixy.sk · vydavatelstvo@trisoft.sk

Ako táto kniha vznikla

Túto knihu sme vytvorili s výraznou pomocou nástrojov umelej inteligencie. Píšeme to otvorene, aby ste vedeli, čo držíte v ruke.

Čo urobil človek. Námet a myšlienkový základ knihy, jej stavbu, zadanie pre každú kapitolu, rozhodnutia o tom, čo v texte zostane a čo ide preč, a schválenie finálnej podoby pred vydaním. Bez tejto časti by kniha nevznikla – žiadny nástroj si ju nevymyslel sám.

Čo urobila umelá inteligencia. Prvé znenie kapitol podľa zadaní, redakčné pripomienky a revízie, jazykovú korektúru, ilustrácie a obálku.

Kto za to zodpovedá. Rita Singula je autorský pseudonym vydavateľstva. Za obsah knihy – za jej tvrdenia, fakty aj prípadné chyby – zodpovedá vydavateľ TriSoft Forever s.r.o., nie meno na obálke a nie použitý nástroj. Fakty a údaje v texte sme overovali v recenznom kroku, ktorý robila AI.

Podiel AI: text – prvý draft a korektúra · ilustrácie – generované